

مروری بر تجارب شهرهای جدید در کشورهای توسعه یافته، در حال توسعه و ایران

فرشته رضایی*

*دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری، دانشگاه شیراز، دانشکده هنر و معماری، Fereshtre@gmail.com

چکیده

با وقوع انقلاب صنعتی و توسعه صنایع و گسترش راه‌های ارتباطی، شهرها سرشار از جاذبه‌های فریبنده شدند که در پی آن افزایش جمعیت شهرهای بزرگ و خالی شدن روستاها از سکنه و تبدیل شهرهای میانی به شهرهای بزرگ رخ داد. از آنجاییکه این شهرها قادر به تداوم حیات سالم شهری نبوده و توان ارائه خدمات لازم برای ساکنان خود را نداشتند، ایجاد شهرهای جدید پیرامون شهرهای بزرگ در جهت کاهش جمعیت و جاذبه‌های آن‌ها در فاصله مناسب از شهرهای بزرگ پیشنهاد گردیده است. شهرهای جدید در کشورهای مختلف برحسب ضرورت‌ها و کارکردهای متفاوتی احداث می‌شوند و این سیاست می‌تواند از کشوری به کشور دیگر و حتی از منطقه‌ای در یک کشور به منطقه دیگر در همان کشور تفاوت داشته و ضرورت یا عدم ضرورت آن متناسب با شرایط اقتصادی-اجتماعی و سیاسی و بخصوص ویژگی‌های فرهنگی مردم مشخص می‌شود. با این وجود، در ایران نگاه به موضوع شهرهای جدید نگاه متفاوتی نسبت به سایر کشورهاست و کارایی و عملکرد آن نیز در ایران با اهداف واقعی ایجاد شهرهای جدید در جهان متفاوت است. در این پژوهش با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و استناد به نظریات و پژوهش‌های پیشین، ضمن بررسی تجربه ایجاد شهرهای جدید در کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته و کشور ایران، وجوه تشابه و تفاوت شهرهای جدید ایران با کشورهای پیشرفته و مزایا و معایب انواع شهرهای جدید بررسی شده و در نهایت ضمن تاکید بر عدم موفقیت شهرهای جدید در ایران، دلایل عدم موفقیت این شهرها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و راهبردهایی جهت ارتقای عملکردی شهرهای جدید بیان شده است. به طور کلی می‌توان گفت شهرهای جدید در ایران ناموفق بوده و از مهم‌ترین عوامل عدم موفقیت این شهرها عبارتند از: نبود جایگاه مشخص این شهرها در نظام سلسله مراتبی کشور، برنامه‌ریزی‌های سلب و نامناسب شهری، مدیریت نامطلوب و عدم توجه به نیازهای شهروندان در فرایند برنامه‌ریزی و ساخت.

واژه‌های کلیدی: شهر جدید، کشورهای توسعه یافته، کشورهای در حال توسعه، ایران، توسعه شهری.

۱- مقدمه

در دوره‌های مختلف تاریخی، در اقصی نقاط دنیا، شهرهایی با اهداف مختلف احداث شده‌اند که آن‌ها را می‌توان شهرهای جدید نامید. [۱] مسلماً هر شهری زمانی شهر جدید به حساب می‌آمده اما آنچه تفاوت بین تعدادی از شهرهای جدید در جهان و تعدادی از سکونت‌گاه‌های شهری دیگر شده، هدفمند بودن و تفکر و تدبیر یا برنامه‌ریزی پیشاپیشی است که در مورد شکل و فرایند توسعه شهرهایی که شهرهای جدید نامیده می‌شود اعمال شده است. [۲] شهرهای جدید به‌عنوان سکونت‌گاه‌های تازه شهری در جهان سابقه‌ای نسبتاً طولانی دارد، اما شروع اجرای گسترده سیاست شهرهای جدید را باید از قرن بیستم و به ویژه پس از جنگ جهانی دوم و از کشور انگلستان